

ՆԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՆՎԻՐՅԱԼՆԵՐԸ՝ ԳԵՒՈՐԳ Ե ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԳՆԱՆԱՏՄԱՄԸ

Նայոց Եկեղեցու ղեկավարները փարբեր առիթներով երախտիքի խոսք են ուղղել այլազգի գործիչներից ոմանց՝ Նայոց ցեղասպանության ընթացքում հայ ժողովրդին սատարելու, վերջնական բնաջնջումից նրան փրկելու համար գործադրած անշահախնդիր ջանադրության համար: Այս առնչությամբ վերջերս լուսաբանեցինք Կոստանդնուպոլսի Նայոց պատրիարք Մարթեոս Իզմիրլյանի (1845-1910) գործունեությանը վերաբերող երկու դրվագ: Դեռևս 1896 թ. պատրիարքը արևմտահայության բոցաշունչ պաշտպաններ Փրանսիացի հայրնի հոգևոր գործիչ հայր Շարմեդանին (1844-1921) և Դիարբեքիում Փրանսիայի փոխյուպարոս Գուսպավ Մեյրիեին (1852-1930) հայրնի էր երախտագիտության իր խորին զգացումը¹:

Նայասարանի Ազգային արխիվում մեր հայրնաբերած երկու անույն վավերագրեր համալրում են մեր տեղեկություններն այդ նույն ասպարեզում Ամենայն Նայոց Կաթողիկոս Գեորգ Ե Սուրենյանցի (1847-1930) դիրքորոշման վերաբերյալ՝ Մեծ եղեռնին հաջորդած ժամանակաշրջանում:

Ազգային պատվիրակության նախագահ Պողոս Նուբար փաշան (1851-1930), տեղեկանալով Գեորգ Ե-ի՝ անգլիացի պետական գործիչ լորդ Ջորջ Բրայսին (1838-1922) հղած շնորհակալական կոնդակի մասին, ի նշան երախտագիտության նրա հայանպասք գործունեության, 1916 թ. դեկտեմբերի 15 թվակիր նամակում Կաթողիկոսի ուշադրությունը հրավիրել է «ուրիշ երեք մեծանուն հայասերներու վրայ», ինչպիսիք էին շվեյցարացի հասարակական գործիչ Լեոպոլդ Ֆավրը (1846-1922), Փրանսիայում հայանպասք շարժման ակնավոր ներկայացուցիչներ՝ աշխարհաժողովրդի Անարոլ Փրանսը (1844-1924) և հայրնի հասարակական գործիչ Վիկտոր Բերարը (1864-1931), որոնց իրավամբ դասել է «Նայկական դարին ջարագովներուն առաջին կարգին մեջ»²: «Եթե Ձեր Վեհափառությունը, – գրում է նա, – այս երեք մեծանուն անձնատրոթեանց մեկյմեկ օրհնածիր կոնդակ դրկել բարեհաճի, լրացուցած պիտի ըլլայ այն բարձր գնահատման գործը, որ սկսած է Լորս Պրայսով, և իբր Ծայրագոյն Պատրիարք Ամենայն Նայոց, յայրնած պիտի ըլլայ, յանուն Ազգին, մեր խորին երախտագիտութիւնը ամեն անոնց որ վեհանձնօրէն սրանձնած են մեր բոլոր դժբախտութեանց արդար հատուցումը պահանջելու գործը»³:

1 Տե՛ս Վ. Պողոսեան, Փրանսիացի հայասեր գործիչները՝ Մարթեոս Իզմիրլյանի գնահատմամբ. «Նանդէս ամսօրեայ», 2010, թ. 1-12, էջ 495-504:

2 «Վատերագրեր Նայ Եկեղեցու պարմութեան», գիրք ԺԳ, Գեորգ Ե Վշրալի Սուրենյանց Կաթողիկոս Ամենայն Նայոց (1847-1930): Կազմող՝ Սանդրո Բեքրուդեան, Եր., 2005, էջ 422: Ա. Փրանսի և Վ. Բերարի հայանպասք գործունեության մասին տե՛ս Վ. Պողոսեան, Նայոց ցեղասպանության առաջին փուլը Փրանսիական պարմագրության և հասարակական մարքի գնահատմամբ (XIX դարի վերջ – XX դարի սկիզբ), Եր., 2005, էջ 49-56, 98-100:

3 «Վատերագրեր Նայ Եկեղեցու պարմութեան», էջ 423:

Գևորգ Ե-ն անմիջապես արձագանքել է Պողոս Նուբարի առաջարկությանը: Արդեն 1917 թ. հունվարի 12-ին Տայրապետական դիվանը նրան հղած նամակով փեղեկացրել է նշված գործիչներին կոնդակներ շնորհելու՝ Կաթողիկոսի ցանկության մասին. «Ն. Սրբութիւնը հաճութեամբ սրացաւ Վսեմափայտութեանդ անցեալ 1916 թ. դեկտեմբեր 15-ի գրութիւնը, որով խնդրում էիք հաճել օրհնութեան կոնդակներ ուղարկել հայութեան բարեկամներից պ. Լեւոպոյ Ֆարին, Անարօյ Ֆրանսին եւ Վիկտոր Բերարին, ինչպիսի գնահատութեան արժանացած է Վսեմ. Լորդ Զ. Բրայս:

Ն. Ս. Օծութիւնը սիրով լսելով Ձեր ցանկութիւնը, պատուիրեց դիւանս պարարատել Կաթողիկոսի դիվանը, յարույն խնամքով եւ ուղարկել յանուն Ձեր, ըստ պարկանելեաց հասցնելու Ձեր միջոցով»⁴: Այս առիթով մանրամասնենք, որ Գևորգ Ե Տայրապետը նման քայլի դիմել է՝ ընդառաջելով Պողոս Նուբարի ցանկությանը, որը հիշյալ նամակում գրել է. «Եթէ Ձերդ Վեհափառութիւնը բարեհաճի ընդունիլ առաջարկս, կը խնդրեմ որ կոնդակները իմ հասցէիս ուղղուին, որպէս զի ես անձամբ պաշտօնապէս յանձնեմ»⁵:

Սրորեւ հրապարակում ենք Տայրապետի Ազգային արխիվի «Ամենայն Տայոց Կաթողիկոսի դիվան» ֆոնդում (57) պահվող Գևորգ Ե կաթողիկոսի երեք կոնդակները, որոնք չեն հրապարակվել նրա գրագրություններն ամփոփող՝ վերը հղված փաստաթղթերի ժողովածուում: Արխիվում պահպանվել են վավերագրերի՝ Էջմիածնի Տայրապետական դիվանում պարարատված հայերեն ձեռագիր պարճենները: Դրանց հետ մեկփեղ հրապարակում ենք նաեւ Անարօյ Ֆրանսի պարասխան նամակները Վեհափառին եւ Պողոս Նուբար փաշային: Թեպետ արխիվում պահպանվել են նաեւ մեծ գրողի առաջին նամակի ինքնագիրը եւ երկրորդ նամակի մեքենագիր պարճենը⁶, այդուհանդերձ, նպարակահարմար ենք գտնում Կաթողիկոսի նրա նամակների՝ Տայրապետական դիվանում կարարված հայերեն թարգմանությունները: Յավոք, մեզ չհաջողվեց հայտնաբերել Գևորգ Ե-ի՝ լորդ Բրայսին հղած կոնդակը:

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Պարմական գիությունների դոկտոր

4 Անդ, էջ 432:

5 Տե՛ս անդ, էջ 423:

6 ՏՏ Ազգային արխիվ, ֆ. 57 (Ամենայն Տայոց Կաթողիկոսի դիվան), ց. 5, գ. 170, թթ. 5-6, 9:

1

ԼԷՈՊՈՒՏ ՖԱԻԲՆ

ԳԼՈՐԳ ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի...

Մեծարեալ առն բարեսիրի, պ. Լեապոլի Գարի. նախագահի Նայանպասար Յանձնաժողովոյ, որ ի Ժընև, խնդալ ի Տէր ըստ հանապազօրեայ աղօթից Մերոց, ողջունիլ րեառնաանդ ի Նայրապեւական Աթոռոյս Նայասարանայց, ի Ս. Էջմիածնէ:

«Երանի Ողորմածաց, զի նոքայ գողորմութիւն գրցեն»:

Մին յայդպեսեաց զՁեզ գիտեմք, ով պապուական քաղաքագէտ ազարն Նելուերիոյ, զի ըստ օրինակի ողորմած Սամարացոյն սիրով առ սրբիս Մեր առջեալ, անկեալս ի հարուածոց անօրինին, ամ ըստ ամէ ոչինչ ամենեւին անխայեցեք ջանս եւ խնամս, դնել սպեղանիս ի վերայ վիրաց՝ յամոքումն ցառոց, որք եկին հասին վերայ աշխարհիս Նայոց բազում ամօք յառաջ բան գայս եւ ես առանկ ի մեծի աշխարհաստան պարերագմիս, որ իբրեւ յորձանս ի լերանց բարձանց գահավիժեալ, կործանեաց գժողովուրդ իմ եւ զարդիւնս հոգեւոր կենաց նոցա:

Գռնանամք զՁեզ, զի ի Կառապանս հօտին մերոյ ոչ յամեցաք Կարածանել զբազուկ մարդասիրականիդ եւ հայրենակցացդ ի բարձուս, ի լերանց Ալպեայց, իբրեւ յերկնուսար ի խոնար ի վերայ խռչանգեալ որդոցս, առ ի սնուցանել զորքս նոցա հոգեւոր սննդեամբ յՈրբաւոցս եւ յԱպաստարանս, հասարակաւ նպաստիք, գանձելով ի ձեռն Յանձնաժողովոյ, ընդ նախագահութեամբ Ձերով, յառաքարողիս Կրոնք բնակեաց ազարն Նելուերիոյ: Մանկունք Մեր, որդիք հարազատք Ս. Էջմիածնի, ապրեալք ի ձեռաց անողորմ գերջաց հանապազ օրհնութիւնս վերառաքեցեն առ Տուիչն ամենայն բարեաց ի վերայ Ձեր եւ ի վերայ ամենայն բարեարագործեօք:

Շնորհս ունիմք առ Ձեզ վասն գործոց առաքիւնութեան Ձերոյ, զի բանիլ բերանոյ եւ գրոյ ոչ դադարեցաք բարոգել յունկն հայրենակցացդ եւ ամենայն ազգաց իրաւանց եւ արդարութեան Նայոց, կացելոց ընդ լծով ծառայութեան Կառնեաց, զարկածից ազինս եւ զանօրէն արարից թշնամեաց մերոց եւ զկարծիս հասարակաց պատրաստ արարէք Նայրենեաց Ձերոց յօգտակար լուծումն խնդրոյ Նայոց:

Արդ ունել ունիմք պարբիս՝ խնդութեամբ շար առնել Ձեզ, որպէս եւ Յանձնաժողովոյ եւ համայն ժողովրդեանն Նելուերիոյ զգոհութիւնս Մեր եւ հոգեւոր որդոցս վասն անբաւ երախտեաց, իբրեւ Կրիստոս դուգնաբեայ ընդ մեծի վաստակոցդ եւ ջանից, զորս ցուցէք առ որդիս Մեր յաւուրս աղէրից նոցա:

Եւ Մեր աղաչեմք զԱստուած, զի եւ առ յապայն զօրացուցէ զՁեզ եւ զգործակիցսդ, լինել Ձեզ անօթ ընտրութեան, գործի գթառար մարդասիրութեանց եւ հանգուցիչ որբոց եւ այրեաց:

Եւ եղիցի Ձեզ օրհնութիւն ի Տեառնէ եւ խաղաղութիւն ի Փրկչէն՝ ըստ հաւաքոց Ձերոց:

Ողջ լերուք ի Տէր, զօրացեալ ի շնորհս եւ յօգնականութիւն Նոգոյն եւ օրհնեալք ի Մեզ. Ամէն*:

ՆՆ ԱԱ, ֆոնդ 57, ցուցակ 5, գործ 170, թթ. 1-1 շրջ.:

* Լուսանցքում նշված է ամսաթիվը եւ կոնդակի համարը՝ 1917 [թ., V/ 23, N 915]:

2

ԱՆԱՏՈՒ ՖՐԱՆՍԻՆ

Գեորգ ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի...

Պապուական Կաճառորդի ճեմարանին Գաղղիական, որ ի Փարեզ, մեծարոյ Անա-
բոյլայ Ֆրանս, ողջոյն ի Նայրապետական Աթոռոյս Ս. Էջմիածնի եւ ի մէջ առաքա-
ցեալ՝ խնդալ ի Տէր.

Ծանեաք զՁեզ, Սրբիդ Մուգայից եւ Քերթողդ մեծի ազինն Գաղղիական, զի
զանսկզբնական զԲանն ի Ձեզ մարմնաւորեալ, հնչմամբ քնարին ձօնելոյ յերկնուսը՝
հուր ի սիրտ մարդկան արկիք մաքուր, առ ի լինել նոցա սրբիւ փունջեան, երազաթիչս
մարօք, իբրեւ զարծուիս ճեմել ազապս ի վերայ երկրի, վայելեալ զբարիս Ամենակալին:

Զյարագուարճ Մէր ազապութեան ոգոյ Ձերոյ ի գիրս երկանց Ձերոց եւ յարդիւնս
վաստակոց Ձերոց ի հրապարակի մրցութեան ազանց համայնից, իբրեւ զբոյր անու-
շահուր ծաղկանց հոբոբեցաք եւ քմացս եւ մրացս ճաշակաց գրեալ ախորժ, ըղծիք
լցաք խոստովանիլ զմեծութիւնն ոգոյ եւ հանճարոյ Ձերոյ, ոգոյ գիտութեան, իմաստու-
թեան եւ արուեստի, առաջի ամենեցունց, որոց արկէք ի սպաս որդոց մարդկան, որ ի
սփիւռս աշխարհի, ի գեղեցկէն յաշխարհաց ի Գաղղիոյ զհեռաւոր ծագս երկրի, յողեալ
զամենեւեան զօղիք ազապութեան, եղբայրութեան, սիրոյ եւ հաւասարութեան ազգաց
ի հանրական կեանս իւրեանց, զոր եւ ուսաք Մէր ամենեւեան ընդ Ձեզ եւ ընկալաք իբ-
րեւ զաւանդ աներկբայ ի Տեառնէ Քրիստոսէ:

Ծանեաք զՁեզ, յաջորդ եւ պահապանդ արթուն՝ մաքուր աւանդից եւ խոհից Պրե-
սանսեայ եւ այլոց մեծաց որդոց մեծի Նայրենեացդ, զոգի որոց եւ Ձեր իբրեւ զփայլակն
ծագեալ յերկնի եւ փարածեալ զոյս գրիչ ճառագայթից իւրեանց ցլերինս Այրաբարայ,
ո՛չ անխայեցեք ջանս առ ի դնել սպեղանիս ի վերայ վիրաց՝ յաւուրս փառապանաց
մերոց, զորով եւ բանիւ յարդուղեցեք զճանապարհս արդար հաբուցմանց Նայոցս զկնի
աշխարհասասանս պարերագմիս այտորիկ, զի եղիցի Մեզ եւ համայն որդոց Մերոց
Նայկազնեայց ի սահմանս Նայրենեաց մերոց փրկութիւն ի փառապանաց, անդորրու-
թիւն ի հալածանաց եւ ազապութիւն ի լծոյ ծառայութեանց, զի եւ Մէր եւ համայն սրբիւ
Մեր զձեռս ի գործ արկցուք, առ ի շենել զաշխարհս մեր աներակ եւ կեցցուք ի նմին խա-
ղաղութեամբ ընդ ամենայն ազինս՝ յազապութիւն, յեղբայրութիւն եւ ի հաւասարութիւն,
յորմէ հերբէ Մէր եւ գերեալք մեր առ գերս Բարեւացոց առցուք զսաղմոսս հեծութեանց
մերոց, եւ երգեսցուք ընդ Ձեզ եւ ընդ բարեկամս ազգին իմոյ զօրհնութիւն Տեառն:

Առ այս ամենայն ըղծիւ եւ բաղձանօք առաքեմք առ Ձեզ զգոհութիւնս բազումս ի
սրբիւրոր առաքաշնորհ երախտեաց Ձերոց եւ մեծի ազինն Ֆրանսիոյ առ ամենայն
ազգս Նայոց եւ մաղթեմք առ Ամենակալն Աստուած, զի կեցցիք եւ աչօք իսկ ձերովք
փնջիք զփրկութիւն Նայրենեաց Ձերոյ պապութեան եւ ամենայն ազգաց, առ ընդ Ձեզ,
սասանելոց ի բռնութենէ թշնամեաց:

Եղիցի ձեռն Ամենակալին յօգնականություն Դաշնակեց Պետութեանց Գաղղիոյ եւ զօրավիզն զինու զօրութեան նոցա:

Օրինալք ի Տեառնէ եւ եղիցի խաղաղություն ընդ Ձեզ, Ողջոյն Յիսուսաւանդ եւ օրհնություն Մեր ի գլուխ Ձեր. Ամէն*:

[Ստորագրություն]

ՆՆ ԱԱ, ֆ. 57, ց. 5, գ. 170, թթ. 2-2 շրջ.:

3

ՎԻԿՏՈՐ ԲԵՐԱՐԻՆ

Գէորգ ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի...

Մեծարոյ Տիար Վիկտորայ Բերար, հարազարի ի հոգի առ սրտիս Մեր հոգեւորս, առաքասցի օրհնություն յԱռաքելական Մ. Աթոռոյս Ս. Էջմիածնի, յԱջոյն Նօրն Մերոյ լուսոյ Ս. Գրիգորի Մեծի եւ ի Մէնջ, խնդալ ի Տէր.

«Պարտ է կարողացն զարկարություն րկարացն բառնալ վասն շինութեան եւ զքաւրինս ճանապարհի ի բաց ընկնելու, զի մի օր կաղն իցէ զլորեցի»:

Նկրեւող կրակի սիրոյ ծանեաք զՁեզ, զի բազում ժամանակօք յառաջ քան զայս յօժարութեամբ կալեալ Ձեր զշախոս ընթացեց Պրեսանսեալ եւ այլոց պարտական որդւոցդ Մեծի Նայրենեացդ, փոյթ յանձին կալայք կենագործել զքարոզեալն ի նոցունց գաւանդս, զխնդրոյ ասեմք զՆայոց, անկելոց ընդ լծով ծառայութեան րաճկաց: Ի ժամանակի Մեծի Պարերագմիս այսորիկ եւ ի յաւելու աղէրեց հասելոց ի վերայ աշխարհին Նայոց յերեսաց ամբարշտութեան րաճկաց, եւս քան զեւս առաւելան շիօրիք գթութեան եւ ողորմութեան Ձերոյ առ այնոսիկ, որոց երկիր յոյրից հալածչաց եղեւ կախան եւ որդիք նոցա իբրեւ զոչխարս խապանդ վարեցան: Քանզի չորացան ոսկերք նոցա ի ծերպս վիմաց, հարաւ յոյս նոցա եւ նոքա ամենեւեքն մեռան ի յորձանս գեւրաց եւ յանջրդիս անապարին հարաւոյ: Բարձաւ ի կուսանաց նոցա ամենայն վայելչություն յերեսաց թշնամեաց ամբարշտաց: Նաշեցան քահանայք ի խոշորանգանս եւ սուգ առին ճանապարհք եկեղեցեաց նոցա եւ դրունք նոցա եղեն յապականություն:

Եւ Տէր Սարաովթ, յաւուրս րառապանաց այսոցիկ յարոյց Մեզ խորհրդական զՁեզ եւ յուսոցող ի րանէ արույն Գաղղիական, զի ոչինչ ամենեւին անխայեցիք հզօր բանի րերանոյ Ձերոյ լինել ապաւէն հօրին Մերում եւ ի հանդէս արարէք առաջի իրաւախոհ արեւնի հանրական կարծեաց մեծի ազինդ Գաղղիական եւ Դաշնակցաց սորա զհարազար զրկանս, որք եկին ի վերայ աշխարհին Նայոց, դար առնել ընդ մեզ եւ ընդ ոսոխի մերում: Եւ արդ յամենայն կողմանց Նայասրանի աւերելոյ աչք ամենեւցուն ի Ձեզ հային, զի օգնականութեամբ Ձերով եւ արանց երեւելեաց, որք զՁեօք, զօրավիզն՝ մակաղել մարթասցուք զմնացորդս խաշանց հօրին մերոյ յերկրէն իրեանց:

* Լուսանցքում՝ ամսաթիվը եւ կոնդակի համարը՝ 1917 [թ.], յունիս 7, N 1018:

Գոհանամք զՁեռք վասն անբաւ երախտեաց Ձերոց առ ազգն Նայոց եւ ամենայն վաստակոցդ ի վերայ շինութեան աւերակաց աշխարհին մերոյ: Ընկալարուք զայս, մեծարեալ Տէ՛ր, իբրեւ զդուզնաբեայ երաշխիս երախտագիտութեան Մերոյ եւ զոհացողական զգացմանց ամենայն Նայոց առ Ձեզ եւ առ ազգն Գաղղիական: Եւ Մեք յամենայն ժամ յողօթս Մեր աղաչեսցուք զԱմենակարողն Աստուած վասն խաղաղութեան ամենայն աշխարհի եւ յաջողութեան զինու զօրութեան Մեծի Նայրենեացդ եւ Դաշնակցաց մեծաց ազանց ի վերայ թշնամեաց եւ վասն կենաց Ձերոց, զի րեսջիք զփրկութիւն ամենեւեցունց ազգաց կորացելոց ընդ յծով՝ յամենայն եւ կեալ յանդորրութեան եւ ի շինութեան:

Ողջ լիւրութեք, զօրացեալ ի Տէր, եւ եղիցի խաղաղութիւն Յիսուսի Քրիստոսի ընդ ձեզ յաւիտեանս. Ամէն՝:

[Սպորագրութիւն]

ՏՏ ԱԱ, ֆ. 57, ց. 5, գ. 170, թթ. 3-3 շրջ.:

4

ԱՆԱՏՈՒ ԹՐԱՆՍԻ ՆԱՄԱԿԸ ԳԷՈՐԳ Ե ՆԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

Նորին Սրբութեան Գեորգ Մեծ Քահանայապետի եւ
Կաթողիկոսի ամենայն Նայոց, Ծայրագոյն Պարբիարգի
Արարապեան Ազգային Աթոռից՝
Նայ Առաքելական եկեղեցւոյ

Մեծ Քահանայապետ եւ Ծայրագոյն Պարբիարգ,

Այն Կոնդակը, որ Ձերոյ Սրբութիւնը պարբիւ էր արել ուղղելու ինձ՝ լցրեց իմ սիրտն ուրախութեամբ եւ հրճուանօք: Նա՛յ այդ Կոնդակը, իմ սրտիցս էր խօսում: Նա զգում էր, որ մի մեծ նախանձախնդրութիւն էր ոգևորում ինձ մարտիրոսացած Նայաստանի սրբազան խնդրի պարճառով եւ Նա հաճել էր փայլ ինձ ի փրկարար իւր բարձր հաւանութիւնը, այն կոչին, որ բարձրացրեց Ֆրանսիայում շապ-շապերի մէջ եւ մի թոյլ ձայն, այն ահռելի ոճրագործութեան դէմ, որ կրկնուել էր բազմիցս եւ որ առելի քան մի միլիոն ժողովրդի կորստեան պարճառ դարձաւ:

Վերջապէս, այսքան փարիւնների վիշտ ու արցունքներից յետոյ, որ ահա ծագում է փրկութեան օրը, ահա իրականանում են ազատագրութեան եւ անկախութեան այն ըզ-ձերը, որ պահպանեցին, մեծ փորձութեան շրջանում, այն մեծ ազգը, որի հոգեւոր Նայրն էք Դուք. ահա Նայ ժողովուրդը վերջապէս պէտք է հաստատուի ինքնիշխանաբար այն

* Լուսանցքում՝ ամսաթիվը եւ կոնդակի համարը՝ 1917 [թ.], VI/07, թ. 1082:

հողի վերայ, որը փառաւորեցին իրենց հանճարով և որ ոռոգեց իւր հերոսական արիւնով:

Թոյլ պուէք ինձ, Մեծ Քահանայապետ, հոգով հրճուել այդ առթիւ Ձերդ Սրբութեան հետ և մինչև իւր Գահոյքն հասցնել իմ երախտագիտութիւնս, մեծարանացս և ազատ Նայասարանի նկարմամբ ունեցած ըղձերիս հետ:

Անարօլ Ֆրանս
Սէն-Սիբ
Լուարի վերայ
29 մարտ 1919:

ՆՆ ԱԱ, ֆ. 57, ց. 5, գ. 170, թ. 7-7 շրջ.:

5

ԱՆԱՏՈՒ ՖՐԱՆՍԻ ՆԱՄԱԿԸ ՊՈՂՈՍ ՆՈՒՐԱՐ ՓԱՇԱՅԻՆ

Պատճեն:

**Նայոց Ազգային Պարվիրակութեան նախագահ
Պօղոս Նուրար փաշային**

Ականաւոր և սիրելի բարեկամ,

Կատարելապէս շնորհապարտ եմ Ձեզ՝ Ն. Սրբութեան, Գեորգ Ե-ի կոնդակը ինձ հասցնելու համար, որ մեծագոյն պարիսն է ինձ համար: Խնդրում եմ հասցնել Նորին Սրբութեան իմ յարգալից պարասխանը, որ լաւագոյն ընդունելութիւն կը գտնէ, հաւաստի եմ, եթէ Ձեր կողմից ներկայացնուի:

Ձեզ հետ միասին ես եւս հաւաստի եմ ջերմապէս, որ Խաղաղութեան Կաճառը կեանք պիտի շնորհէ վերածելով նորան ազատ և անկախ պետութեան:

Նաւարացէք, թանկագին և ականաւոր բարեկամ, իմ ամենաանկեղծ զգացմանցս, որ ունիմ դէպի ձեր դարը և ամենաջերմ յարգանացս, որ ունիմ անձնապէս առ Ձեզ:

Ստորագրած՝ Անարօլ Ֆրանս

Սէն-Սիբ
Լուարի վերայ
մարտ 29, 1919:

ՆՆ ԱԱ, ֆ. 57, ց. 5, գ. 170, թ. 7 շրջ.: